

OMGEVINGSRECHT

(Staatsinrichting: samenvatting)

Periode 3 2022 MO₄₁

Waarom omgevingsrecht?

Als milieu-onderzoeker of milieu-inspecteur krijg je te maken met specifieke **wetten en regels** in je werkveld.

1. Daarom belangrijk te weten **wie** bepaalde wet- en regelgeving maakt (NL, EU?)
2. Kennis van **relevante wetten** zoals milieuwetten, waterwetten en groene wetgeving ter bescherming van onze flora en fauna.

Als je onderzoek wilt doen in een sloot, mag je niet zomaar gaan scheppen in Nederland. Je moet dan meestal toestemming vragen aan de eigenaar van de grond en je moet toestemming krijgen van de gemeente of provincie. Dit soort zaken zijn voor een groot deel geregeld binnen het bestuursrecht.

Eisen IBS-3

OMGEVINGSRECHT

Staatsinrichting

Toine van de Sande
Juli 2016

Inleiding Milieuwetgeving en groene wetgeving_rev2.docx
HELICON MBO 's-HERTOGENBOSCH

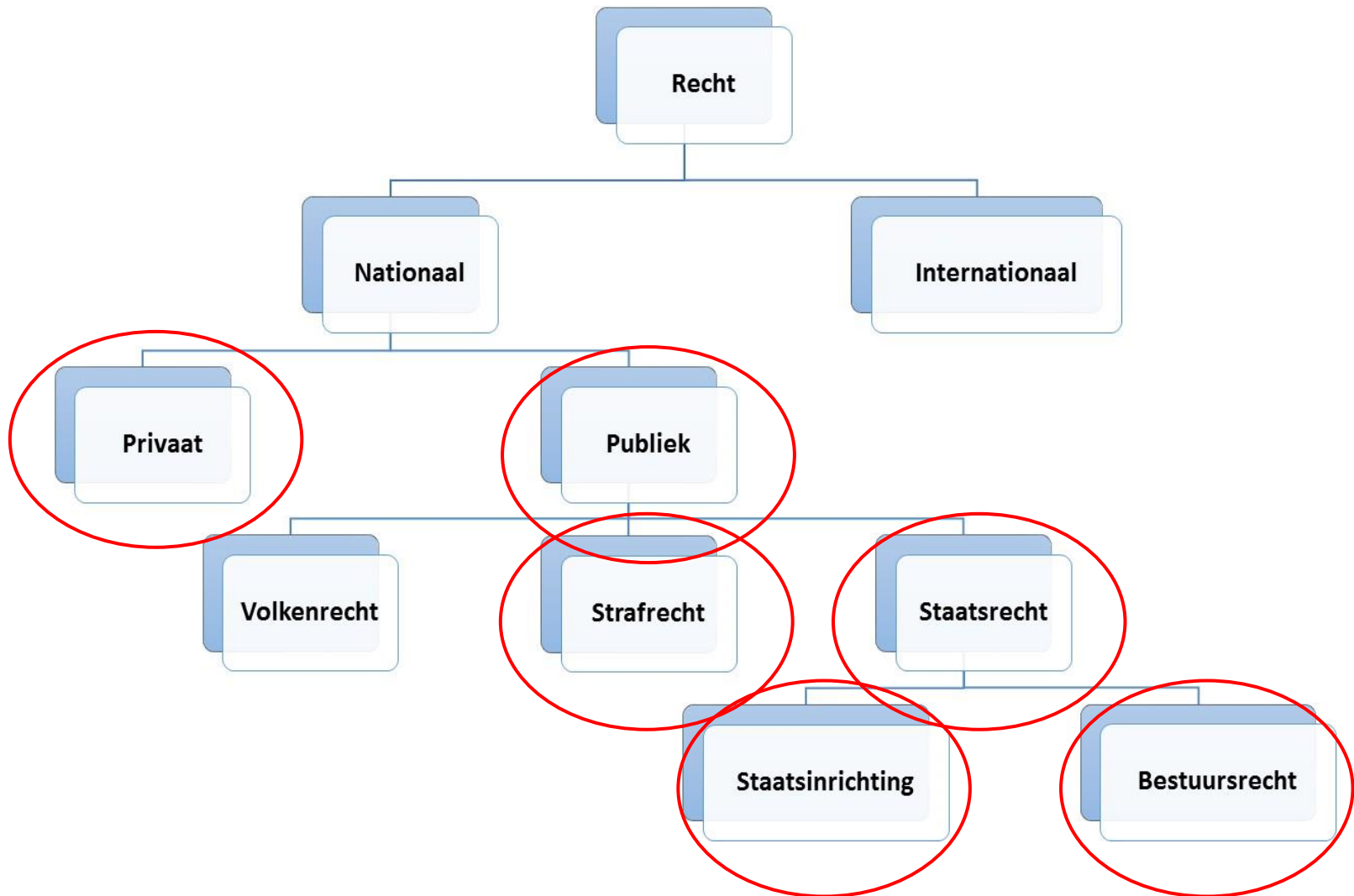
1. Omgevingsrecht/staatsinrichting
 - a) Doornemen reader
 - b) Maken opdrachten (vrijdagen)
 - c) Maken **poster** = trede 8 en 9 (combinatie blauw-groen en toepassen wetgeving)
 - d) **Toets** = vraaggesprek docent
2. Bezoek aan **gemeente** (individueel)
 - a) Interview met bestuurder of ambtenaar
 - b) Bezoeken Raadsvergadering
 - c) Maken verslag
3. Bezoek aan **provincie (klassikaal)**
 - a) Bezoeken vergadering Provinciale Staten
 - b) Maken verslag

Begrippen Staatsinrichting

- Nationaal en internationaal recht
- Volkenrecht
- Rechtsregels
- Gedragsregels (normen en waarden)
- Spelregels (bijvoorbeeld je sportclub)
- Rechtsbronnen (verdragen, wetgeving, jurisprudentie en gewoonterecht)
- Privaat- (civiel/burgerlijk), publieks-, staats-, straf- en bestuursrecht
- Verordeningen (provinciale en gemeentelijke wetten)
- Grondwet en grondrechten

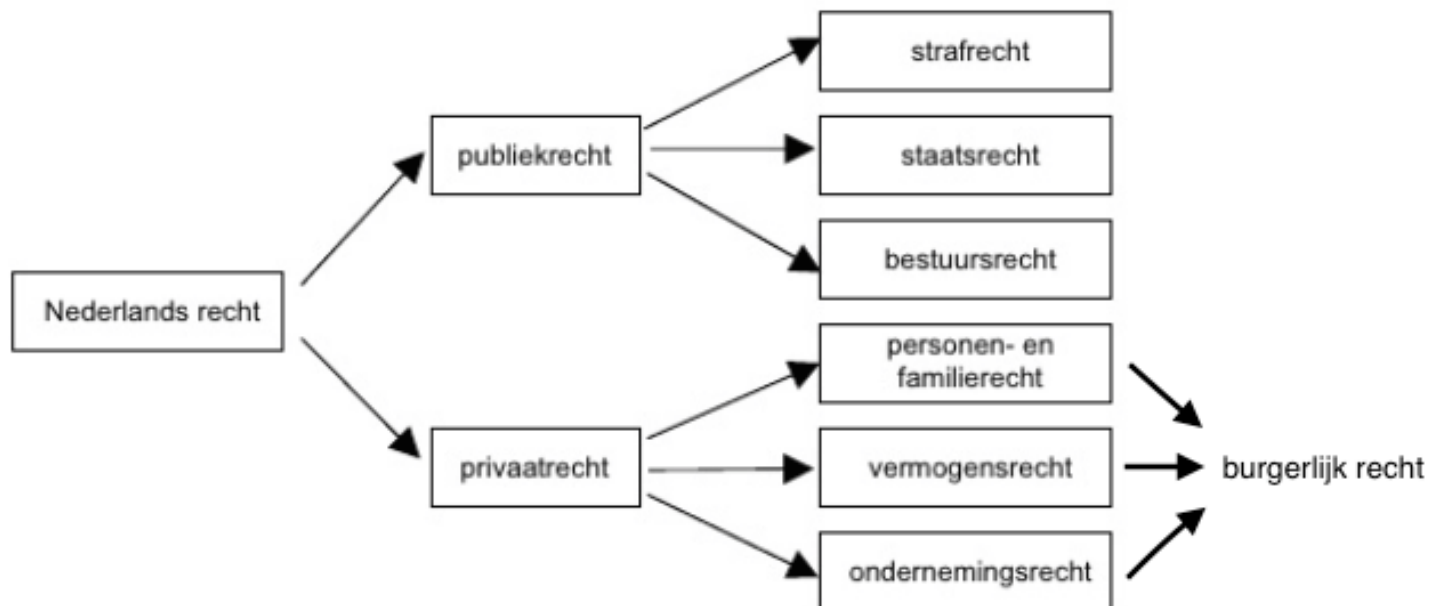

Indeling in rechtsgebieden

Leerdoelen les 1

1. verschil tussen **gedrags-** en **rechtsregels**;
2. **voorbeelden** uit je dagelijkse leven kunnen geven;
3. waarom gaan **rechtsregels boven andere regels**;
4. de **rechtsgebieden** benoemen en aangeven wat deze globaal inhouden;
5. de **rechtsbronnen** benoemen en uitleggen.

Rechtsregels boven gedragsregels

- **Rechtsregels** gaan voor gedragsregels.
- Ze gelden voor iedereen, ook de sancties bij overtreding
- **Rechtsregels** (wetten) worden gemaakt in Den Haag door de regering en de Eerste en Tweede Kamer.
- Op rijksniveau zijn dat de wetgevers met een **volmacht van de kiezer om wetgeving te maken**.
- Op provinciaal en gemeentelijk niveau worden ook wetten gemaakt. Dat zijn **verordeningen** door de Provinciale Staten en de gemeenteraden. Ook deze gelden voor iedereen
- **Gedragsregels** hebben we dagelijks mee te maken, ze zijn de algemeen geldende normen en waarden en zijn meestal niet opgeschreven.
- Ze bepalen de kaders waarbinnen je je hoort te gedragen

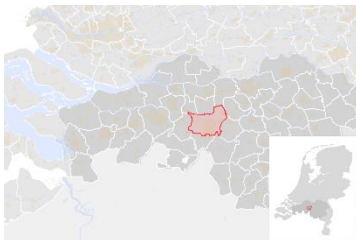
- Europese Verdragen/Richtlijnen

- Landelijke wetten-AMvB-
Ministriële regelingen

- Provinciale verordeningen

- Gemeentelijke verordeningen

Nationaal recht

1. Privaat recht: regelt de rechtsbetrekkingen tussen de burgers onderling (individueel belang).
2. Publiek recht: regelt de rechtsbetrekkingen tussen de burgers en de overheid en tussen overheden onderling. (dienen algemeen belang)
 - a) Strafrecht: geeft normen die nageleefd moeten worden en stelt straf op niet- naleving daarvan. Bijvoorbeeld boete voor te snel rijden.
 - b) Staatsrecht: zijn de bevoegdheden en de organen van de staat omschreven.
 - c) Staatsinrichting: inrichting bestuur van een staat
 - d) Bestuursrecht (administratief recht): regels waar de overheid zich aan moet houden bij het nemen van besluiten. Bijvoorbeeld subsidies of vergunningen.

Voor wie bestemd?

- 1. Privaatrecht (publiek of civiel recht):**
 - Privépartijen tegenover elkaar (schadevergoeding, scheiding, bemiddeling)
 - Huurder tegenover een woningcorporatie voor huurverlaging
 - Burger tegenover gemeente voor schadevergoeding
- 2. Bestuursrecht:**
 - Oplossen probleem burger-bedrijf/overheid
 - Belangrijk voor omgevingsrecht
- 3. Strafrecht:**
 - Straffen (boete/gevangenis)

Staat verliest Urgenda-zaak bij Hoge Raad en moet extra CO₂-maatregelen nemen

Rechtsbronnen

1. **Verdragen:** Bindende overeenkomsten tussen overheden.
2. **Wetten:** Belangrijkste rechtsbron internationaal en nationaal.
3. **Jurisprudentie:** Rechtsvorming door rechterlijke uitspraken van rechters, de Raad van State of de Hoge Raad (rechtersrecht).
4. **Gewoonte(recht):** recht gebaseerd op gewoonten. Het wordt van generatie op generatie mondeling doorgegeven (ook ongeschreven recht genoemd).

Rechtsbronnen

Wetten: Belangrijkste rechtsbron.

1. Vastgesteld door regering en Eerste en Tweede Kamer
2. Algemeen geldend en bindend (mandaat van kiezer)
3. **Grondwet** vormt basis. Hierin staat onder meer een aantal fundamentele rechten voor iedere inwoner, de zogenaamde mensen- of grondrechten.
4. Daarnaast Burgerlijk Wetboek, Wetboek van strafrecht en Algemene wet bestuursrecht.
5. Voor omgeving en milieu:
 - a) Wet milieubeheer;
 - b) Wet bodembescherming;
 - c) Wet geluidhinder;
 - d) Wet op de Ruimtelijke Ordening;
 - e) Waterwet;
 - f) Natuurbeschermingswet
 - g) Flora en Faunawet
 - h) *Omgevingswet (vanaf 1 oktober 2022 of 1 januari 2023)*

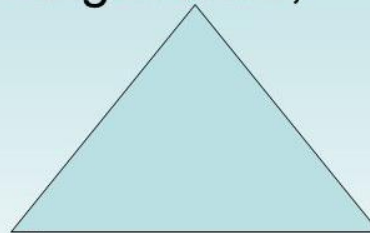
Staatsrecht: Leerdoelen

1. hoofdlijnen inrichting Nederland en daarbij behorende bestuursorganen;
2. autonomie en medebewind;
3. aangeven hoe hogere en lagere regelgeving tot stand komt en wie deze regelgeving maakt;
4. wat is wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht;
5. grondrechten in relatie met het milieurecht

Montesquieu – Trias Politica

Scheiding der machten:

wetgevende,

Uitvoerende,

rechterlijke.

Staatsrecht: indeling

Het staatsrecht bestaat uit twee onderdelen:

1. **Staatsinrichting** = staatkundige opbouw:
 - de inrichting van de staat zoals de indeling in provincies/gemeenten
2. **Bestuursrecht** = de bevoegdheid van zijn organen
 - Regelgeving = de rechtsbetrekkingen tussen de overheid en de burger(s)
 - Wetten en verordeningen

Staatsrecht: wat is een staat?

1. Een samenleving van mensen
2. op een bepaald grondgebied
3. die een gemeenschap vormen
4. onder gemeenschappelijke rechtsregels

Dus, een staat is:

1. een volk, de inwoners;
2. een grondgebied;
3. een overheidsgezag.

Figuur 14 Indeling van Nederland is geregeld binnen het rechtsgebied: staatsinrichting

Staatsrecht: Nederland rechtsstaat

- Overheid heeft veel macht; is gezagsdrager
- Overheid maakt wetten, voert ze uit en regelt rechtspraak

Maar Nederland is rechtsstaat; ook de overheid is aan het recht onderworpen. Geldt niet voor in dictatuur.

Bashar al-Assad

Xi Jinping

Vladimir Putin

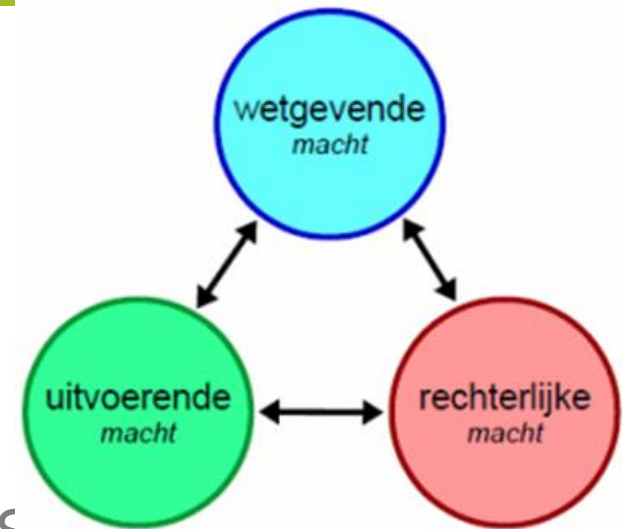
Kim Jong-un

Staatsrecht: Trias Politica

Door Montesquieu (1689 – 1755)

De staatsmacht is verdeeld over:

1. **wetgevende macht** (de regering / ξ en 2de kamer)
 - het maken van wetten = rechtsregels die voor iedereen gelden.
2. **uitvoerende macht** (regering = koning en ministers):
 - het uitvoeren van de rechtsregels, het regeren.
3. **rechterlijke macht** (onafhankelijke rechters):
 - het optreden tegen gedragingen die in strijd zijn met en de toepassing van rechtsregels.
4. Vierde macht: ambtenaren (maken voorstellen)

Staatsrecht: Staatsinrichting

1. De organisatie van ons land (provincies, gemeenten)
2. De manier waarop de wetgevende-, uitvoerende- en rechterlijke organen van ons land zijn samengesteld:
 1. De bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van deze organen;
 2. De **grondrechten** van de burgers.

Grondrechten staan in Grondwet, de belangrijkste wet voor onze staatsinrichting.

1. De Grondwet stamt uit 1814.
2. Belangrijke wijziging in 1848 toen Nederland een constitutionele monarchie werd.
3. De laatste belangrijke wijziging was in 1983, toen de zorgplicht voor de overheid ten aanzien van het milieu is opgenomen (**art. 21**). Hierna kwam de milieu- en natuurwetgeving op gang.

Staatsrecht: grondrechten

- 1. Fundamentele rechten** van burgers tegenover de staat.
 - Het belangrijkste grondrecht is het discriminatieverbod wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook
- 2. Klassieke** grondrechten: gaat over vrijheden van burgers.
 - verplichten de overheid zich passief op te stellen en een niet-inmenging van de kant van de staat. Bijvoorbeeld vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, van meningsuiting, van vergadering en betoging.
- 3. Sociale** grondrechten: de overheid móet iets doen.
 - verplichten de overheid zich actief op te stellen, Voorbeelden zijn de zorgplicht van de overheid voor voldoende werkgelegenheid en de hierboven al genoemde zorgplicht voor het milieu.

Staatsrecht: Uitvoerende macht

1. Koning = erfelijk staatshoofd met vooral een representatieve taak.
2. Ministeriële verantwoordelijkheid. De Koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk.
3. Regering = Koning(in) en de ministers = dagelijks bestuur van het land. Voert wetten uit.
4. Minister en staatssecretarissen: Een minister staat aan het hoofd van een ministerie, ook wel departement genoemd. Ministers worden meestal bijgestaan door één of meer staatssecretarissen en werken aan een eigen beleidsterrein.
5. Ministerraad: De ministers vormen samen de ministerraad. De minister-president is de voorzitter.
6. Kabinet: Alle ministers en staatssecretarissen bij elkaar. Een kabinet wordt vaak vernoemd naar de minister-president, zoals nu het kabinet Rutte 4.

Staatsrecht: Wetgevende macht

Staten-Generaal = Tweede Kamer en Eerste Kamer = parlement

De belangrijkste taken van het parlement:

1. het samen met de regering maken van wetten;
2. het vaststellen van de rijksbegroting;
3. de controle en het toezicht op de regering.

Tweede Kamer (150 leden): wordt rechtstreeks voor een periode van vier jaar gekozen door alle Nederlanders vanaf 18 jaar. De leden zijn beroepspolitici en ontvangen een salaris.

Eerste Kamer (75 leden): wordt voor vier jaar gekozen door de leden van Provinciale Staten (zijn gekozen door alle Nederlanders vanaf 18 jaar). De leden bekleden over het algemeen een maatschappelijke functie naast hun kamerlidmaatschap en ontvangen een vergoeding.

Staatsrecht: Controlerende macht

Alle onafhankelijke rechters in Nederland

Beroepsmogelijkheden:

1. De Hoge Raad is **cassatierechter**. Dat betekent dat de Hoge Raad beoordeelt of een lagere rechter (rechtbank/gerechtshof) bij een uitspraak het recht juist heeft toegepast en of de procedure op de juiste wijze is gevolgd.
2. De Raad van State is een adviesorgaan van de regering. De raad adviseert de regering bij voorgestelde wetten en bestuurszaken. Daarnaast is de Raad van State de **hoogste algemene bestuursrechter van het land**.

Staatsrecht: Adviesorganen

In de Grondwet staan een aantal adviesorganen die de overheid bij de vervulling van hun taken bijstaan.

1. **Raad van State.** Deze adviseert onder andere over de inhoud van voorstellen van verdragen en wetten.
2. Naast de Raad van State zijn er nog twee belangrijke adviesorganen:
 - a) de **Algemene Rekenkamer**, controleert de ontvangsten en uitgaven van het Rijk;
 - b) de **Sociaal Economische Raad (SER)**, geeft advies over het sociaaleconomische beleid.

Staatsrecht: decentralisatie

Deel van uitvoerende en wetgevende macht van regering en parlement wordt verdeeld = overdragen van bevoegdheden.

Basis = Organieke wetten:

1. Provinciewet
2. Gemeentewet
3. Waterstaatswet

Territoriale en functionele decentralisatie

1. Territoriaal: op basis van grondgebied (provincies en gemeenten)
2. Functioneel: op basis van taken (waterschappen)

Staatsrecht: medebewind

- In de Grondwet staat dat de regering aan de provincies en gemeenten de bevoegdheid tot regeling en bestuur van hun huishouding, aan hun eigen organen moeten overgelaten (**decentralisatieplicht**).
- Vaak voeren deze gedecentraliseerde bestuursorganen echter taken op grond van door de rijksoverheid uitgevaardigde wetten. Dat noem je **medebewind**.
- Provinciale- en gemeentelijke regelingen mogen niet in strijd zijn met hogere wetgeving
 - Dus: Provincie volgt Rijk
 - En: Gemeente volgt provincie

Staatsrecht: Provincie

Provinciale Staten zijn de hoogste macht binnen de provincie en het algemeen bestuur (autonomie).

1. Binnen de provincie maken provinciale staten de verordeningen (wetten) voor de betreffende provincie.
2. Een voorbeeld is de provinciale milieuverordening (Wm).

Gedeputeerde Staten zijn belast met het dagelijkse bestuur.

1. Zij bereiden besluiten van Provinciale Staten voor en voeren deze uit
2. Daarnaast houden zij toezicht op lagere organen, zoals gemeenten en waterschappen.
3. Ook hebben zij een belangrijke taak bij het uitvoeren van door de rijksoverheid uitgevaardigde wetten (medebewind), bijvoorbeeld bij het verlenen van een vergunning op grond van de Wet milieubeheer.

Staatsrecht: Gemeenten (352)

Gemeenteraad: hoogste macht en belast met het algemeen bestuur

1. De gemeenteraad maakt de gemeentelijke verordeningen (wetten). Deze mogen niet in strijd zijn met hogere regelingen.
2. Een voorbeeld is de gemeentelijke afvalstoffenverordening (art.10.10 Wet milieubeheer)
3. Gemeentelijke verordeningen kennen we vooral ook als APV (algemene plaatselijke verordening)

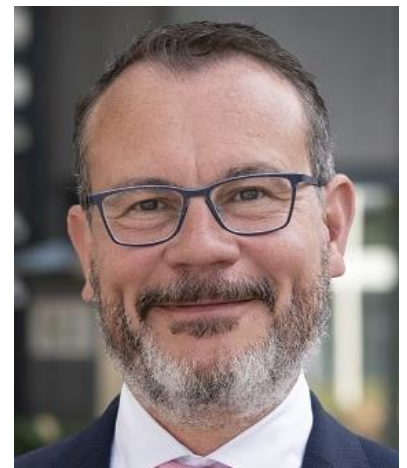
Het **College van Burgemeester en Wethouders** is het dagelijks bestuur

1. Het bereidt besluiten van de gemeenteraad voor en voert deze uit.
2. Het college is belast met het verlenen van de omgevingsvergunning en daarbij eerste aanspreekpunt voor burgers en bedrijven.

Staatsrecht: Waterschappen

Functionele decentralisatie: waterschap (op basis van functie en taak)

1. Het **algemeen bestuur** (algemene- of verenigde vergadering) maakt waterschapsverordeningen (wetten).
2. Het **dagelijks bestuur** (ook wel college van dijkgraaf en (hoog)heemraden) bereidt de besluiten van het algemeen bestuur voor en voert deze uit.
3. De voorzitter (**dijk- of watergraaf**) zorgt voor een goede behartiging van de taken van het waterschap. Bij dringend of dreigend gevaar neemt hij de nodige maatregelen.

Mario Jacobs nieuwe dijkgraaf van waterschap Aa en Maas.

Staatsrecht: Wetgeving

Wet in formele zin

- Ieder overheidsbesluit dat regels bevat die gelden voor alle burgers of voor hele groepen van burgers en dat tot stand is gekomen door samenwerking van de regering en de Staten-Generaal, is een wet in formele zin.

Stappen voor het maken van wetten

- Wetsvoorstel op het ministerie
- Behandeling wetsvoorstel ministerraad
- Advies Raad van State
- Behandeling wetsvoorstel Tweede Kamer
- Behandeling wetsvoorstel Eerste Kamer
- Ondertekening wetsvoorstel
- Ingaan van de wet

Staatsrecht: Wetgeving

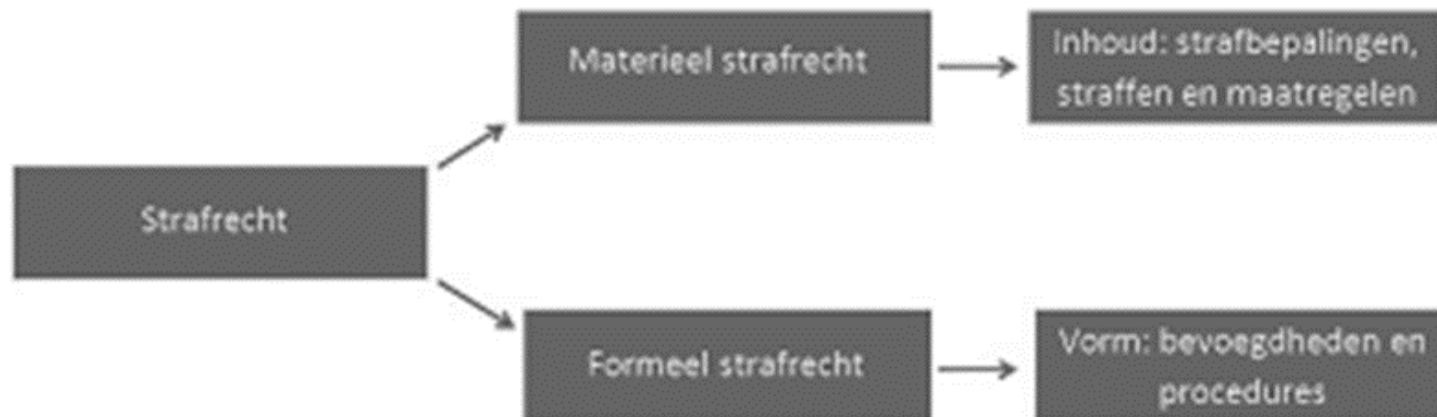
Wet in materiële zin

- Bij een wet in materiële zin moet je met name naar de **inhoud en doel** van de wet kijken. Vanuit de formele wetten worden vaak verdere detailinvullingen overgelaten aan besluiten en verordeningen.
- Ieder overheidsbesluit dat algemeen bindende regels bevat die gelden voor alle burgers of hele groepen van burgers, is een wet in materiële zin.
- Allerlei overheidsorganen, zoals de regering, minister(s), Provinciale Staten, gemeenteraad en het algemeen bestuur van een waterschap kunnen wetten in materiële zin maken.
- Voorbeeld is APV bij gemeente of AmvB bij Rijk.
- Ook kaderwetgeving is materiele wetgeving.

Strafrecht: Leerdoelen

Na het bestuderen van hoofdstuk 4 kun je:

1. een aantal **wetten** opnoemen waarin strafbare feiten zijn opgenomen;
2. het verschil aangeven tussen **materieel strafrecht en formeel strafrecht**;
3. een **strafproces** in hoofdlijnen beschrijven en de deelnemende partijen benoemen;
4. het onderscheid in **soorten strafbare feiten** aangeven.

Strafrecht

1. Strafrecht is een belangrijk rechtsgebied als het gaat om de **handhaving van milieuregels**.
2. In het werkveld van de milieu-onderzoeker en milieu-inspecteur kun je te maken krijgen met het **strafrecht, specifiek gericht op de omgeving**.
3. Allerlei voorvallen in het buitengebied, en waar sprake is van een **misdrijf**, worden binnen het strafrecht opgelost.
4. Als toezichthouder kun je bij de **handhaving van wetten** de hulp van de politie inroepen. Zodra je aangifte bij de politie doet van een zich misdragend bedrijf of persoon, kom je in aanraking met het strafrecht.
5. Denk hierbij aan het illegaal plukken van planten, het uitlaten van honden, stropen, crossen in de natuur enzovoorts.

Wetboek van Strafrecht

1. In het Wetboek van Strafrecht staan de **grondbeginselen van ons strafrecht** en veel strafbare feiten opgenomen. Daarom is dit wetboek een belangrijke bron van het **materiële strafrecht (sancties)**.
2. Echter: omdat het Wetboek van Strafrecht (WvSr) uit **1886** stamt, staan er bijna geen strafbare feiten in op het gebied van natuur en milieu.
3. Een uitzondering is **artikel 173a**: “Hij die opzettelijk en wederrechtelijk een stof op of in de bodem, in de lucht of in het oppervlaktewater brengt, wordt gestraft:...”

Wetboek van Strafrecht

1. De meeste strafbare feiten ten aanzien van natuur en milieudelicten zijn opgenomen in de **betreffende wetten**.
2. Bijvoorbeeld in de **flora en faunawet** staat dat in artikel 9 “Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.”

Wet **Voorbeeld van wat je in de wet kunt terugvinden**

<i>de wet bodembescherming</i>	het is verboden zonder vergunning stoffen in de bodem te brengen
<i>de Boswet</i>	het is verboden zonder ontheffing bepaalde percelen met houtopstand, te vellen (lees kappen)
<i>de Flora en Fauna-wet</i>	Het is verboden dieren te verstoren
<i>de wet ruimtelijke ordening</i>	Het verboden zonder vergunning een bouwwerk te plaatsen
<i>de waterwet</i>	Het is verboden zonder vergunning vervuild water op een sloot te lozen

Materieel en formeel strafrecht

Het strafrecht kan worden onderverdeeld in

1. materieel strafrecht

2. formeel strafrecht

- Het materiële strafrecht is het **geheel van regels** (normen) over bepaalde strafbare feiten waarop bij niet-naleving, straf (sanctie) staat, bijvoorbeeld een gevangenisstraf (sanctie).
- Het formeel strafrecht noem je ook wel **strafprocesrecht** of strafvordering.
- Het regelt de manier waarop de overheid gebruik maakt van het recht om verdachten van strafbare feiten op te sporen, te vervolgen, te berechten en te bestraffen.
- Hieronder vallen het **Openbaar Ministerie, de politie en de bijzondere opsporingsambtenaren**.

1. Territorialiteitsbeginsel

1. Dat wil zeggen dat onze strafwet van toepassing is op iedereen die zich in ons land aan enig strafbaar feit schuldig maakt.
2. Ook bijvoorbeeld een Deense zakenman of een Duitse toerist die op bezoek zijn in ons land, vallen onder de werking van onze strafwet.

di. 8-2: Verdachte in zaak rond kleuter Dean wil in Nederland worden berecht

"Nederland is verantwoordelijk voor deze zaak. Zo ziet mijn cliënt dat", liet de advocaat van De K. volgens persbureau ANP weten.

Het Nederlandse en Belgische Openbaar Ministerie kwamen eerder overeen om de vervolging in België te laten plaatsvinden. "

Het lichaam van de kleuter werd vorige maand op Neeltje Jans in Zeeland gevonden.

2. Straffen

1. Een strafbaar feit bestaat altijd uit een norm en een sanctie.
2. Een norm is een regel, bijvoorbeeld "Het is verboden een inrichting op te richten zonder milieuvergunning".
3. Een sanctie is de straf die er op staat als je de norm overtreedt.
4. Als je opzettelijk een 'inrichting' opricht zonder milieuvergunning, kun je maximaal zes jaar gevangenisstraf krijgen.
5. Er is alleen sprake van misdrijven voor zover zij opzettelijk zijn begaan.

3. Strafuitsluitingsgronden

1. Rechtvaardigingsgrond: De gedraging/daad van de verdacht was gerechtvaardigd. Neemt de wederrechtelijkheid weg.
2. Schulduitsluitingsgrond: Een schulduitsluitingsgrond excuseert de dader, niet de daad. Neemt de verwijtbaarheid weg.

<i>rechtvaardigheidsgronden</i>	<i>schulduitsluitingsgronden</i>
<ul style="list-style-type: none">■ <i>noodweer</i>■ <i>overmacht – noodtoestand</i>■ <i>opvolgen ambtelijk bevel</i>	<ul style="list-style-type: none">■ <i>psychische overmacht</i>■ <i>noodweer-exces</i>■ <i>ontoerekeningsvatbaar</i>■ <i>afwezigheid van schuld</i>

4. Deelneming strafbare feiten

Bij de deelnemers aan strafbare feiten moet je een onderscheid maken tussen:

1. Daders;
2. Medeplichtigen

Uitleg

1. Plegen: de dader die de misdaad pleegt (hij steelt)
2. Doen plegen: degene die steelt doet dit op bevel
3. Medeplegen: stelen samen met anderen
4. Uitlokken: iemand aansporen om te stelen

Misdrijven & overtredingen

1. Er is altijd sprake van een **misdrijf** als er in een artikel staat: "aan zijn schuld te wijten", "opzettelijk", "met het oogmerk om", "willens en wetens" en "**wetende dat**".
2. Als het handelen zonder vergunning niet opzettelijk gebeurt, is er sprake van een **overtreding**.
 1. op overtredingen kan nooit een gevangenisstraf volgen;
 2. poging tot overtreding is niet strafbaar.

Een boom is gekapt zonder vergunning. Als de eigenaar die de vergunning had moeten aanvragen, dit niet had kunnen weten, of door andere omstandigheden dit niet heeft kunnen doen, is er sprake van een **overtreding**, maar niet van een misdrijf.

Een misdrijf is als de kap bewust (**wetende dat**) illegaal is gedaan, bijvoorbeeld om het hout te verkopen. Dan **strafbaar** volgens de **Wet op Economische Delicten**.

Rechtelijke macht

1. Rechter die uitspraken doen in **strafrecht, privaatrecht en bestuursrecht.**
2. De rechter vervult in het strafproces een actieve rol.
3. De rechter moet zich buigen over de vraag of te bewijzen is dat een verdachte een strafbaar feit heeft gepleegd, of hij daarvoor straf kan krijgen en zo ja, welke straf.
4. Hij is gedurende het proces voortdurend op zoek naar de waarheid. Als bijvoorbeeld verhoor van de verdachte onvoldoende bewijs oplevert, kan hij het initiatief nemen getuigen en/of deskundigen te laten verschijnen.

Rechtelijke macht

Zittende magistratuur (rechtelijke macht)

Staande magistratuur (OM)

1. De zittende en staande magistratuur = rechterlijke organisatie genoemd.
2. De rechterlijke macht (rechters en griffiers) wordt ook wel aangeduid als de zittende magistratuur en het openbaar ministerie als de staande magistratuur.
3. De rechter blijft altijd zitten.
4. De officier van justitie, die deel uitmaakt van het Openbaar Ministerie (OM) spreekt zijn aanklacht of requisitoir, staande uit.
5. Een rechter, een griffier (schrijft alles op), een officier van justitie (aanklager) en een raadsman (advocaat) zijn allemaal gekleed in een toga met witte bef.

Strafrecht: dagvaarding

1. Iedere terechtzitting van een strafzaak start met een dagvaarding met een feitelijke omschrijving en juridische beschrijving van het strafbare feit.
2. Alle woorden (bestanddelen) van het overtreden wetsartikel (strafbare feit) moeten erin worden opgenomen, zodat de rechter weet van welk wettelijk strafbaar feit de verdachte wordt verdacht.
3. Als verdachte kun je de bijstand van een advocaat invoeren. In het strafproces heet de advocaat meestal een raadsman.

Sociaal advocaten | Zondag met Lubach (S11)

<https://www.youtube.com/watch?v=ogTHP2pHFag>

Civiel recht: Leerdoelen

1. de **partijen** in een civiele zaak benoemen;
2. **Schadevergoeding:**
 - a) op grond van een **overeenkomst** en
 - b) op grond van een **onrechtmatige daad**;
3. in het kort aangeven hoe een **spoedprocedure** verloopt;
4. een aantal **privaatrechtelijke wetten** opnoemen;
5. het belang van het privaatrecht in relatie met **milieudelicten** aangeven

Civiel recht (burgerlijk-privaat)

- Bij **civiel recht** gaat het om regels:
 1. tussen burgers onderling
 2. tussen burgers en rechtspersonen
 3. tussen rechtspersonen onderling.

Civiel recht noem je ook wel **privaat- of burgerlijk recht**.

Dit kun je onderverdelen in **materieel en formeel recht**.

1. Het **materiële privaatrecht** geeft regels die gaan over iemands private belangen. Een koper moet bijvoorbeeld de koopprijs betalen en de verkoper heeft recht op deze koopsom.
2. Het **formele privaatrecht**, ook wel burgerlijk procesrecht genoemd, geeft de manier aan waarop het materiële recht is af te dwingen en welke procesregels er gelden.

Privaatrechtelijke geschillen

- In het civiele recht staan altijd twee partijen tegenover elkaar.

Privaatrechtelijke geschillen hebben vaak te maken met:

1. het inrichten van de omgeving
2. de aan- en verkoop van onroerende goederen, zoals bouwterreinen en woonhuizen.

Schadevergoeding privaatrecht

Schadevergoeding op grond van het privaatrecht door:

1. **het niet juist nakomen van een overeenkomst** waardoor de tegenpartij schade lijdt (*contractuele schadevergoeding*);
2. een **onrechtmatige daad** waardoor de tegenpartij schade lijdt.

Rechters in ons land vrezen Amerikaanse praktijken en zijn terughoudend in het toekennen van hoge schadevergoedingen.

Contractuele schadevergoeding

Je hebt je huis verkocht, maar je houdt je niet aan de afspraak. **Jij bent dus aansprakelijk**

Wat kan de koper doen:

- De koper kan jou dan een aangetekende brief sturen, waarin hij mededeelt dat je alsnog veertien dagen de tijd krijgt om de woning leeg op te leveren.
- Ook zal hij je mededelen dat als het huis op deze datum niet leeg is, hij de koopovereenkomst als ontbonden beschouwt.
- Hij maakt dan tevens aanspraak op de in het koopcontract boete, bijvoorbeeld 10% van de koopsom.
- Betaal je deze 10% niet dan zal hij jou dagvaarden en eisen dat de rechter jou veroordeelt tot betaling van deze 10%. Vervolgens zal hij (de eiser) vragen jou (de gedaagde) te veroordelen tot het betalen van de proceskosten.

Formeel privaatrecht

Het formeel privaatrecht regelt de gerechtelijke procedure.

1. Een gerechtelijke procedure begint meestal met een **dagvaarding**. Hierin worden de partijen aangeduid als **eiser en gedaagde**.
2. In familierechtelijke zaken begint een procedure altijd met een **verzoekschrift**. De partijen heten dan **verzoeker en verweerder**.
3. In de dagvaarding of het verzoekschrift wordt **de eis** geformuleerd.
4. Beide partijen kunnen zich in een privaatrechtelijke zaak laten bijstaan door een **advocaat**. Dit hoeft niet (wel bij strafzaken).
5. De **rechter** in een civiele procedure oordeelt alleen over de door partijen aangevoerde stellingen. De rechter heeft daarom een **passieve** rol in het civiele proces.

Waar civiele procedure?

Naar **civiele rechtbanken** (enkel- of meervoudige kamers):

1. Onderwerpen op het gebied van **familie en relatie, huis en omgeving**, onder meer echtscheiding, alimentatie, voogdij, adoptie, burenruzie, onteigening.
2. Een **advocaat** inschakelen is verplicht.

Naar de **kantonrechter** gaan (bij gewone rechtbanken):

1. Rechtsgeschillen, waarbij de gevorderde som niet meer bedraagt dan **€ 25.000,00**.
2. Rechtsgeschillen, die voortvloeien uit **huur-, pacht- en arbeidsovereenkomsten**, ongeacht de hoogte van de gevorderde som.
3. **Lichte strafzaken**, zoals een verkeersovertreding of verkeersboete.
4. Een **advocaat** is niet verplicht, maar het mag wel.

Kort geding

1. Om sneller een rechterlijke uitspraak te krijgen.
2. Een kort geding begint altijd met een **dagvaarding**.
3. De eiser moet stellen een **spoedeisend belang** te hebben.
4. Meestal wordt binnen veertien dagen, soms zelfs binnen enkele uren, al een vonnis uitgesproken.
5. De president of één van de vicepresidenten van de rechtbank, treedt op als alleensprekende rechter.
6. De uitspraak heeft een **voorlopig karakter**.
7. Naast het kort geding moet gelijktijdig een gewone procedure over het geschil worden gestart. Deze procedure heet een **bodemprocedure**.
8. Vaak leggen partijen zich neer bij het oordeel van de kort gedingrechter. De **bodemprocedure wordt dan ingetrokken**.
9. De rechter in de bodemzaak is niet gebonden aan de voorlopige uitspraak van de kort gedingrechter.

Privaatrecht - omgevingsrecht

1. Ook de overheid kan als **rechtspersoon** optreden in een burgerjasje. Als een gemeentebestuur bijvoorbeeld iets koopt, huurt of pacht, treedt zij op als 'privépersoon'.
2. Als de gemeenteraad besluit een aantal stukken grond als bouwpercelen aan burgers te verkopen, worden vervolgens op grond van het privaatrecht **koopovereenkomsten** gesloten.
3. Als blijkt dat de grond van de bouwpercelen ernstig is verontreinigd met milieugevaarlijke stoffen, dan kan de gemeente als rechtspersoon op grond van het **privaatrecht aansprakelijk** worden gesteld voor de schade.

Bestuursrecht: Leerdoelen

Na bestudering van dit hoofdstuk kun je uitleggen:

1. onderscheid **algemeen** en **bijzonder** bestuursrecht;
2. globale **ontwikkeling** van het bestuursrecht schetsen;
3. het verschil tussen een **besluit** van **algemene strekking** en een **beschikking** ;
4. wat zijn algemene beginselen van **behoorlijk bestuur** ;
5. **rechtsbescherming** tegen overheidsbesluiten.

Inhoud bestuursrecht

Het **bestuursrecht**, ook wel **administratief recht**, regelt de rechtsbetrekkingen tussen:

1. burger(s) en de overheid (diverse bestuursorganen)
2. verschillende overheden onderling

Het gaat om **besluiten** die worden genomen door een **bestuursorgaan** (gemeente, provincie of rijk).

1. Bijvoorbeeld het toekennen van een uitkering, het afwijzen van een exploitatievergunning of handhavend optreden bij een overtreding.
2. Is een burger het niet eens met een beslissing van een bestuursorgaan, kan deze **bezwaar** maken bij het betreffende bestuursorgaan.
3. Wordt dat bezwaar afgewezen, kan de burger **beroep instellen bij de bestuursrechter**.

Wat is bestuursrecht

Onderverdeling bestuursrecht in:

1. algemeen bestuursrecht

- Het algemeen bestuursrecht handelt over **algemene bestuursvraagstukken**, bijvoorbeeld de regels die gelden om bezwaar te maken.
- Het algemeen bestuursrecht kun je grotendeels vinden in de **Algemene wet bestuursrecht (Awb)**

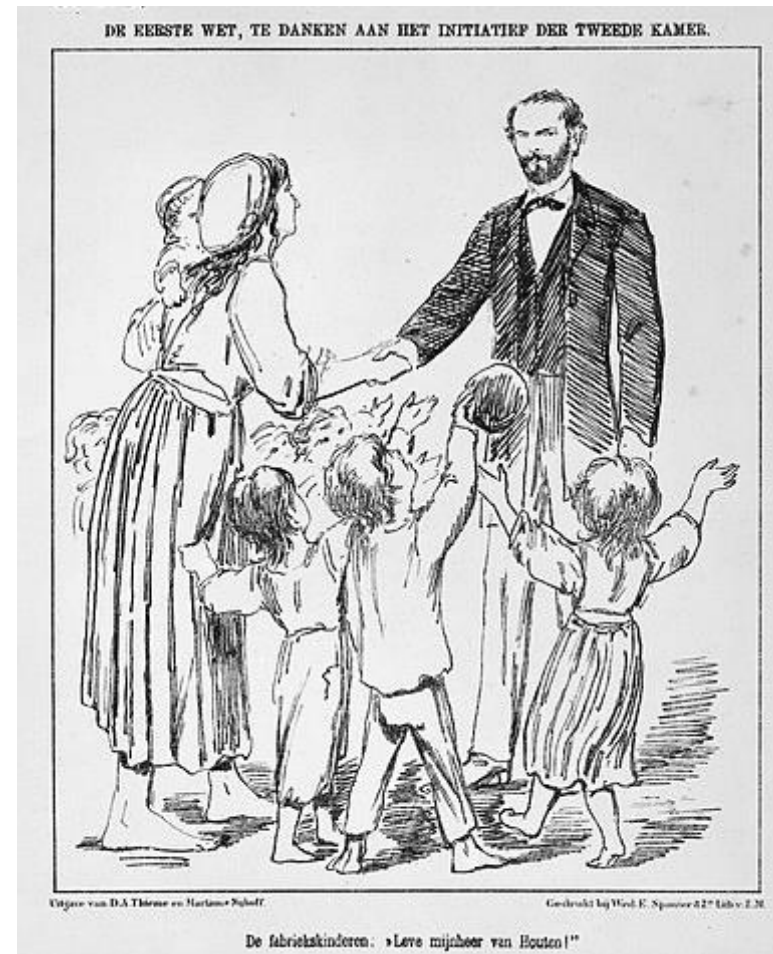
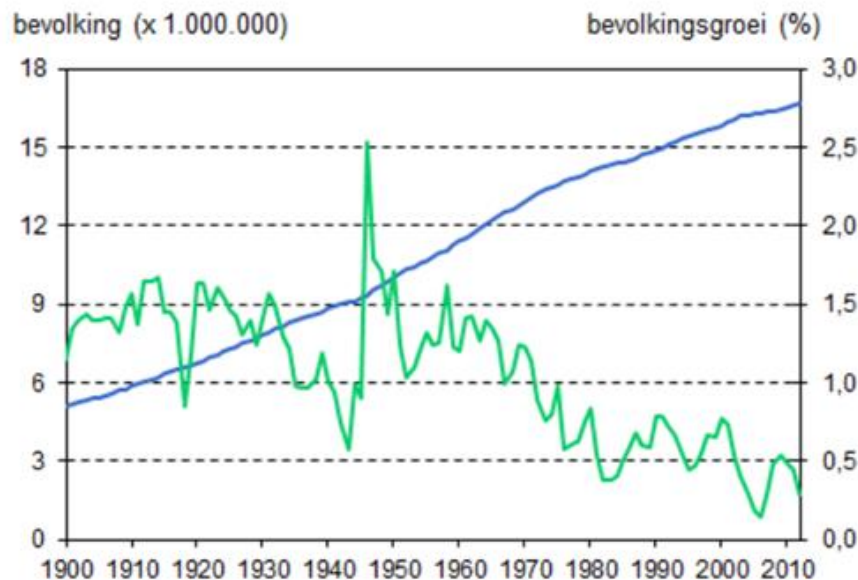
2. bijzonder bestuursrecht

- Rechten, plichten en bevoegdheden van het bestuur op specifieke **deelterreinen**.
- Bijvoorbeeld op gebied van **milieu**, onderwijs, **ruimtelijke ordening**, sociale zekerheid of belastingrecht
- Naast **formeel ook materiele wetgeving** (verordeningen, bestemmingsplannen, activiteitenbesluit milieu)

Ontwikkeling bestuursrecht

In de twintigste eeuw heeft het bestuursrecht zich sterk ontwikkeld. De belangrijkste oorzaken zijn:

1. Bevolkingsgroei
2. Technische vooruitgang
3. Rampen en crisissituaties
4. Verzorgingsstaatgedachte

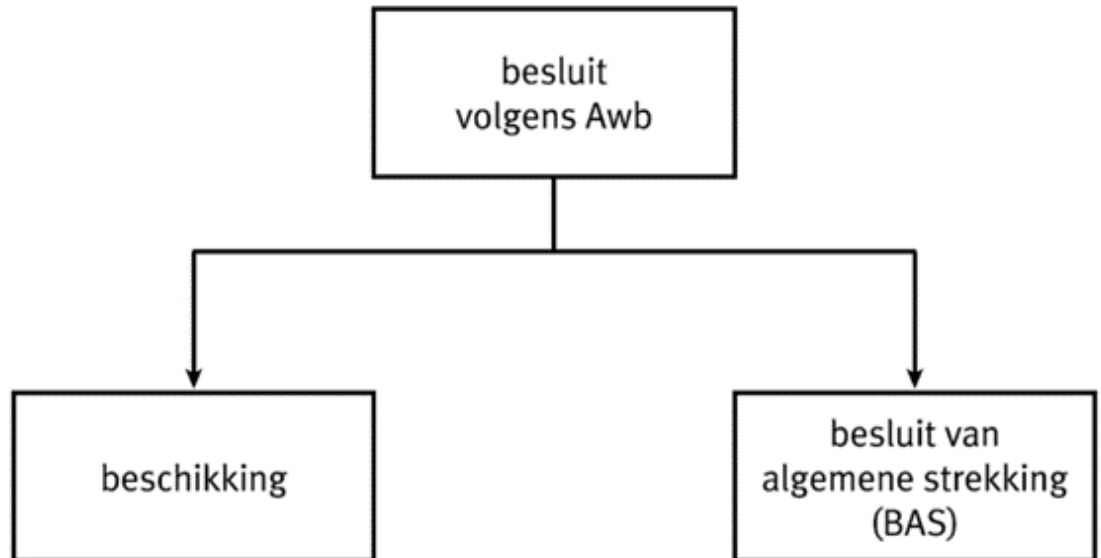
Algemene wet bestuursrecht = Awb

- **Algemene wet bestuursrecht** (gedeeltelijk) in werking op 1 januari **1994**
- Pas na de **grondwetsherziening** in **1983** is aan artikel 107 van de Grondwet een tweede lid toegevoegd.
- Hierin staat: "De wet stelt algemene regels van bestuursrecht vast".
- Om aan deze opdracht te voldoen is in **1983** een Commissie wetgeving algemene regels van bestuursrecht ingesteld.
- Dit heeft geleid tot de **Algemene wet bestuursrecht**

Besluit Awb

1. **Schriftelijke beslissing** van een bestuursorgaan, zijnde een publiekrechtelijke rechtshandeling (art. 1 Awb)
2. Algemeen geldig (anders **beschikking** = individueel)
3. Deze **vier elementen** bepalend voor **officieel besluit**:
 1. afkomstig van een **bestuursorgaan**
 2. **rechtshandeling**
 3. **publiekrechtelijk**
 4. **schriftelijk**

Besluit door bestuursorgaan

Bestuursorganen genoemd in de Algemene wet bestuursrecht.

1. Op **rijksniveau**: Parlement, Regering, Premier
2. Op **provinciaal niveau**: Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin.
3. Op **gemeentelijk niveau**: de gemeenteraad, het college van Burgemeester en Wethouders en de burgemeester.

	Algemeen bestuur (Volksvertegenwoordiging)	Dagelijks bestuur	Voorzitter
Land (Rijk)	Tweede Kamer	regering	minister-president
Provincies	Provinciale Staten	Gedeputeerde Staten	Commissaris van de Koning
Gemeenten	gemeenteraad	college van burgemeester en wethouders	burgemeester
Waterschappen	hoofdingelanden	college van dijkgraaf en heemraden	dijkgraaf

Besluit: **rechtshandeling**-handeling

= Handeling gericht op externe rechtsgevolgen.

- Een voorbeeld is de vaststelling of wijziging van een **gemeentelijk bestemmingsplan**.
 - Een bestemmingsplan verandert immers de **juridische status** van het gebied waarop het plan van toepassing is.
 - Als het bestemmingsplan van een landelijk gebied gewijzigd wordt van 'natuur en recreatie' naar 'wonen', dan mag daar gebouwd worden terwijl dat eerst niet mocht.
- Tegenover het begrip rechtshandeling staat het begrip **feitelijke handeling** of gewoon: **handeling**.
 - Voorbeelden zijn het kappen van bomen, het bestraten van een trottoir, het aanleggen van rioleringsbuizen.
 - Hier verandert de juridische status van een gebied niet

Publiekrechtelijk-schriftelijk besluit

Publiekrechtelijk:

- Bestuursorgaan ontleent de bevoegdheid voor de handeling aan een **wet in formele (officieel) of materiële (uitwerking) zin**.
- Tegenover een publiekrechtelijke rechtshandeling staat een **privaatrechtelijke** rechtshandeling (**civiel/burgerlijk recht**).
- Bestuursorgaan hanteert bevoegdheid die op grond van het **burgerlijk recht** ook door niet-bestuursorganen kan worden gebruikt (de overheid treedt op in een 'privaatrechtelijk jasje').

Schriftelijk besluit:

- Alleen als een beslissing **schriftelijk vastgelegd wordt**, is er sprake van een besluit op grond van artikel 1 van de Awb
- **Schriftelijke beslissing (officieel besluit)** heeft altijd een **algemene strekking** en geldt dus voor iedereen.
- Wet milieubeheer, Algemene Bijstandswet, Woningwet, AOW

Beschikking Awb, art. 1

1. Besluit is persoonlijk en geldt voor één bepaald geval

Voorbeelden:

1. het verlenen van een vergunning op grond van de **Wet milieubeheer** tot het oprichten van een slagerij
 2. een besluit tot het verlenen van een uitkering op grond van de **Algemene Bijstandswet**
 3. het verlenen van een vergunning op grond van de **Woningwet**
2. Indien een schriftelijke aanvraag (individueel) afgewezen is door een bestuursorgaan
 1. **Aanvraag** met het verzoek om een besluit te nemen.
 2. Bijvoorbeeld om een uitkering te verstrekken, een omgevingsvergunning toe te kennen of geweigerde bouwvergunning te herroepen.

Rechtsbescherming burger

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur:

1. In omgang met burger en bij de uitoefening van publiekrechtelijke bevoegdheden en rechten neemt overheid bepaalde 'behoorlijkheidnormen' in acht.
2. Deze normen zijn in de rechtspraak ontwikkeld aan de hand van ongeschreven recht.

Doel: het bieden van **rechtsbescherming aan burger** door:

- Evenredigheidsbeginsel (alles gelijk behandelen), zorgvuldigheidsbeginsel (alles afwegen), motiveringsbeginsel (op basis waarvan beslissing), misbruik van bevoegdheid (verbod dansen in Katwijk op basis van Drank- en horecawet), vertrouwensbeginsel, gelijkheidsbeginsel (iedereen is gelijk) en rechtszekerheidsbeginsel (vertrouwen in rechtssysteem)

Rechtsbescherming burger

Het maken van **formeel bezwaar** in de zin van de **Algemene wet bestuursrecht** betekent het gebruik maken van de bevoegdheid "**voorziening tegen een besluit**" te vragen bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen.

Bijvoorbeeld:

1. Je tekent **bezwaar** aan bij de gemeente tegen de verbouwing van je burens en de muur die op jullie grens komt te staan. Daar zijn van tevoren geen afspraken over gemaakt.
2. Indien de gemeente je bezwaar afwijst, kun je in **beroep** gaan bij de bestuursrechter.

Administratief beroep

Gerechtelijke procedure op grond van het bestuursrecht =
Instellen van **administratief beroep** bij de bestuursrechter
(enkelvoudige of meervoudige kamer)

1. Er staan twee partijen tegenover elkaar.
2. Meestal een **burger** en een **overheidsorgaan**, bijvoorbeeld het college van een gemeente
3. De burger heet in de bestuursrechtelijke procedure **verzoeker** en het overheidsorgaan **verweerder(s)**.
4. **Verzoeker** (burger) dient een **beroepschrift** in waarover de rechter zich buigt.
5. Zaken in kader van **Wet Milieubeheer** (hfdst. 20) altijd bij afdeling bestuursrecht van **Raad van State**

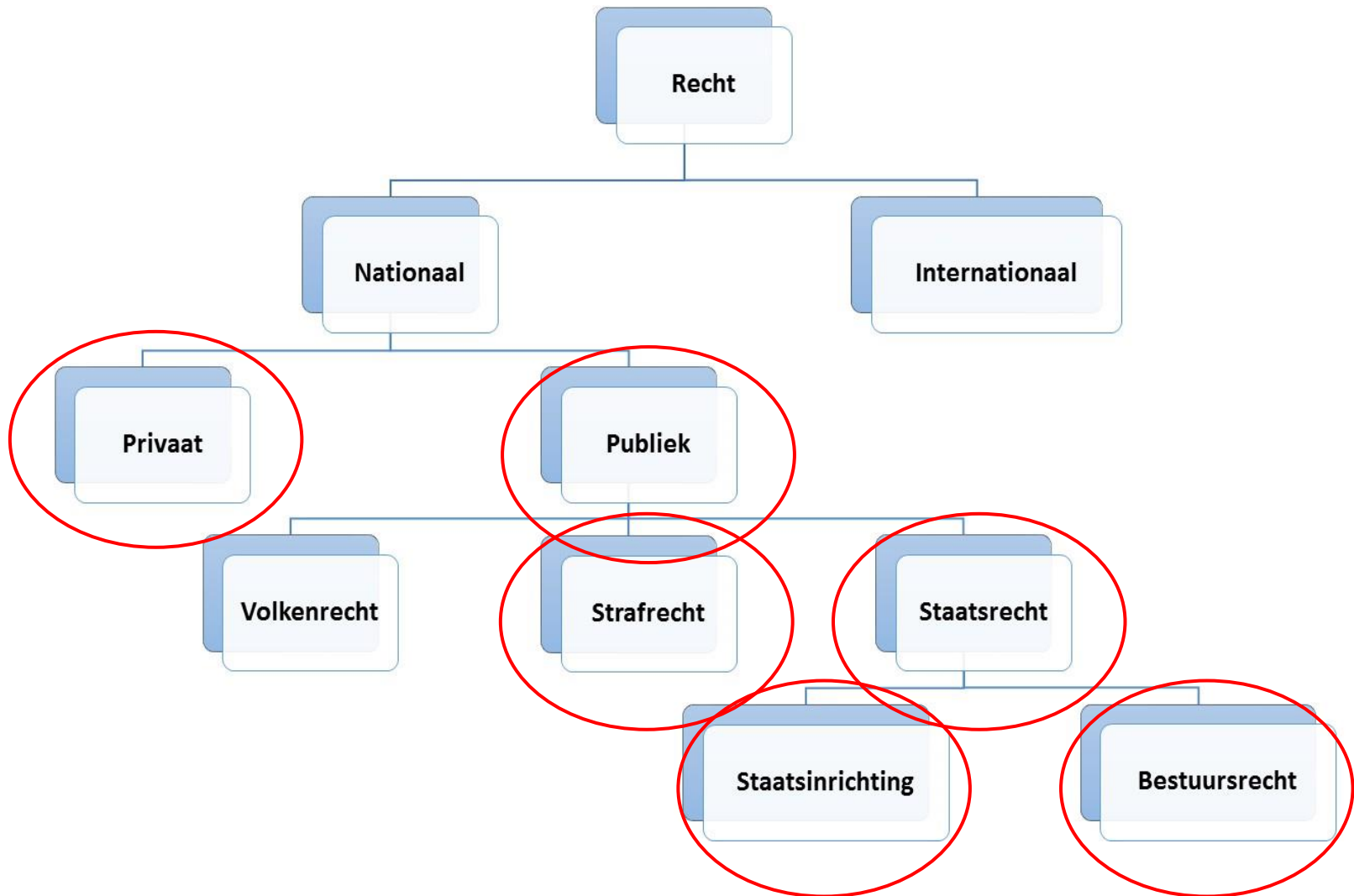
Bestuurs- en omgevingsrecht

Hét rechtsgebied voor het regelen van zaken ten aanzien van onze **leefomgeving**

- Zodra een project impact heeft op de omgeving, dit kan ten aanzien van mens of flora en fauna zijn, dan is er toestemming (vergunning) nodig van het bevoegd gezag
- Toezichthouders, BOA's en de politie controleren (toezicht en handhaving) of gewerkt wordt conform vergunning

Indeling in rechtsgebieden

Hoe verder?

Vragen? Alles duidelijk?

Toetsweek

1. Interview op basis van poster
2. Planning in teams: Bekijken inschrijvingen (di., do. en vr.)